Campsentelles, 10
2007
CENTRE D'ESTUDIS SANTFOSTENCS
AMICS DE CABANYES

L'escola de Can Calet. Records i notes

RITA ROCA GARCÍA

La barriada de Can Calet es formà íntegrament al segle XX i aquesta formació pot ser explicada encara per fills i néts de testimonis del naixement d'aquesta barriada. La primera casa que es va construir va ser la torre de la família Esbert, l'any 1903, encara propietat i habitada pels descendents de la mateixa família.

Hi ha unes quantes cases construïdes fins als anys 1930 o 1935, eren especialment cases d'estiueig. També van sorgir els establiments que promou una cruïlla de carreteres, com una benzinera, servei de cotxes (taxis i autobusos) i servei de menjars, cuinats curosament per la mestressa. Això ho promogué la família Forés, a la casa anomenada "Can Calet" que donà nom a la barriada, i que encara és propietat de la mateixa família.

La proximitat amb Mollet i l'auge de la *Tenería Moderna Franco Española* donà peu a algunes construccions per als tècnics. Eren cases sense excessives pretensions, però sí amb un regust modernista que

encara avui podem admirar al carrer Perpetu Socors o al carrer Sant Jeroni.

La indústria de Mollet era puixant, empreses com *Can Fàbregas, Can Mulà*, *El Cotó* i *Bicicletas Rabasa*, aquesta a Martorelles, ocupaven milers de treballadors i després del parèntesi de la Guerra Civil, que malauradament afectà tan negativament tots els pobles i també els nostres, les persones es van anar readaptant i retornant a conduir el que volien que fos la seva vida.

La gran majoria eren vides senzilles, hi havia qui procedia de poblets de l'Aragó, o de Conca o de la província de Múrcia. Els joves es van casar, es van obrir petits comerços, es cultivaven els horts i, és clar, l'escola que havia estat oberta als anys 30 calia ampliar-la perquè els infants anaven arribant.

Homenatge de comiat a la mestra Teresa Anglès, al local Centre, 1966. D'esquerra a dreta: Josep Tomàs (alcalde), Teresa Anglès, Ramon Safont (jutge de pau), Jaume Bellonch (cap local del Movimiento) i, dreta, l'exalumne Rita Roca. (foto: col·lecció personal Rita Roca)

L'escola de la barriada de Can Calet prengué un nou impuls l'any 1944, amb l'arribada de la nova professora, la Srta. Teresa Anglès, que també vivia a la mateixa barriada, al carrer Sant Jeroni amb la seva família, el seu espós, el seu fill i la seva mare. Aquella escola, malgrat la precarietat dels mitjans, tenia una vida molt rica, tant humanament com pedagògicament, ja que la Srta. Teresa ja tenia un important currículum com a professora d'altres escoles, a Reus i a Barcelona.

La situació era al carrer Barcelona, ocupava el que avui són els establiments del bar de Cal Pedro i de la Drogueria Montserrat. Per dintre es comunicaven i quedava un sol local, i el pati també era un de sol, amb dues finestres que donaven claror a l'interior i que devia tenir aproximadament uns 60 metres quadrats. Aquell pati era un niu de jocs, sempre a base de cantar o de jugar a la corda i els nens de vegades tenien una pilota per jugar. El servei sanitari comprenia dues piques, cada una amb les seves aixetes i dues comunes, una per als nens i l'altra per a les nenes.

No és gens difícil encara trobar a Sant Fost exalumnes d'aquella escola, tant de nens com de nenes, els quals avui són homes i dones del nostres poble i en guarden tots uns agradables records.

L'ensenyament estava estructurat en aprendre bona gramàtica, saber llegir i escriure bé, i matemàtiques, saber resoldre problemes d'aritmètica i per descomptat, saber bé les taules de multiplicar. La majoria de dies es cantaven totes les taules de multiplicar, començant pel "dos por cero es cero" fins acabar amb el "9 por 10 noventa". La cultura general, ja formava part de la mateixa vida, la història crec que havia "desaparegut", només existien els "Reyes Godos" i els "Reyes Católicos". L'ambient era distès, alegre i de bona convivència, crec que els nostres pares no tenien ganes de transmetre'ns ni rancúnies ni històries tristes i per part de l'escola tampoc.

L'espòs de la Srta. Teresa, que era la titular, era el Sr. Josep Iglesias, que també era mestre, però no tenia plaça a Sant Fost, si bé exercia especialment com a professor dels nens. El Sr. Iglesias va morir sobtadament un diumenge, quan anava cap a Mollet i es va sentir malament, va retornar cap a casa seva al carrer Sant Jeroni i va morir. Tots ho vam sentir molt. També ens impressionava veure la Srta. Teresa vestida tant de negre i amb aquella mantellina espessa, que portava els primers dies.

Els alumnes de l'escola de Can Calet al pati, a l'actual bar Casa Pedro vers 1945-1946. Drets: Srta. Teresa Anglès, Domingo Guillén, ?, Josep Iglesias, Montserrat Pons, Maria Pallús, Paquita Peñalver; al mig: Isidre Rovira, Vicenç Safont, Miquel Guillén, Carmen Ferrer, Mª Rosa Estivill, Carolina Caral i Encarnación Cuartiellas; asseguts: Jaume Forés, Jordi Vilardell, Vicenta Peñalver, Mª Eulàlia Recolons, Mercè Simon, ?, ? (Foto: Dossier "Trobada exalumnes Srta. Teresa Anglès, 9 juny 2002")

Poc després es va donar una plaça de mestre per a nens a la barriada, l'escola es va separar en dos, fent un mur en el tros que quedava sense separar i al pati. I és ben curiós que mentre els nens i les nenes estàvem junts, no teníem cap problema entre sexes, donàvem les mateixes lliçons, compartíem els jocs, ens consultàvem les feines i quedàvem per anar a una festa o a jugar, o a l'església a assajar les caramelles o a la doctrina per fer la comunió, però al separar-nos ja van començar les guerretes, que si ens picaven a la paret, que si ens llençaven aigua pel pati, i els jocs ja no es van tornar a compartir.

Quan l'any 1955 va morir Mn. Francesc Matute, ens va agafar un bon grup preparant-nos per fer la primera comunió. Vam quedar sorpresos amb la seva mort, tot i que ja sabíem que estava malalt, perquè de vegades ens donava la catequesi la seva majordoma, la Sra. Victorina, tot traient la pols dels altars, ningú no havia pensat que es podia morir.

Després d'uns mesos sense rector oficial, va venir a Sant Fost mossèn Alemany, a qui recordo com el primer capellà que va venir a veure'ns a l'escola: va dir que havíem de fer moltes coses, que havíem d'anar a Missa, que faríem jocs, que ens donarien regals i que ho passaríem molt bé. De fet era una església "moderna" i els alumnes vam respondre.

Totes les nenes de l'escola teníem segur que en acabar, als 14 anys, teníem feina, podíem ser teixidores a *Can Fàbregas* o a *Can Mulà*, començant per un temps de fer bitlles, que era posar el fil a uns tubs de cartró, perquè els telers tinguessin les càrregues a punt. D'altres podien ser aprenentes de dependentes, que també n'hi havia demanda, tant a les botigues com a la plaça de Mollet.

Crec que l'escola de Can Calet del carrer Barcelona va fer un servei al poble de Sant Fost del que encara es recullen els fruits: molts dels que ens estimem el poble hem begut de la seva font i podríem cantar amb alegria:

Soy un estudiante que pasaba por aquí,
con una papelita de la Virgen del Pilar,
con un pañuelo de oro y otro de plata,
que salga lo que salga por esta puerta falsa,
ésta no la quiero porqué es melosa
y ésta me la llevo, por grande y hermosa,
parece una rosa, parece un clavel,
parece la hija de Santa Isabel

Rita Roca García
Amb la col·laboració de Montserrat Serrano

Vista actual de l'edifici del carrer Barcelona, cantonada Sant Jeroni, on hi havia l'escola de Can Calet fins a mitjans de la dècada de 1960 (Foto: X. Pérez)

Annex: Dades sobre l'Escola de Can Calet trobades a l'Arxiu Municipal de Sant Fost (AMSF)

PER XAVIER PÉREZ

Any 1932

Certificat sobre els acords presos al Ple de l'onze de de desembre de 1932. L'Ajuntament de Sant Fost exposa que al poble hi ha una escola Mixta de 96 alumnes (44 nens i 52 nenes) portada per una mestra *i al barri de Can Calet hi ha un mestre particular subvencionat per l'Ajuntament que porta 66 alumnes.* Que davant d'aquesta situació, el Consistori sol·licita al Consejo Provincial de Enseñanza:

-Creació d'una Escuela Nacional Unitaria en el pueblo de S. Fausto

-Creació d'una Escuela Nacional Mixta en el barrio de Can Calet regida por una maestra. L'Ajuntament es compromet a facilitar a ambdues escoles un local, material i cases per als mestres. D'això es dedueix que al 1932 ja hi havia una escola a Can Calet. (AMSF, expedient 82. 21)

Any 1937

Document datat a Sant Fost el 9 de gener de 1937 on es diu que entre les propietats ocupades al començament de la Guerra Civil hi havia dues cases-torres del barri de Can Calet destinades a escoles, una a l'avinguda Monturiol i un altre al carrer Sant Jordi. També consta expropiada una tercera casa al mateix carrer, destinada a habitatge del mestre. Les tres havien estat expropiades al Sr. Josep Pibet (Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Generalitat Republicana, Sant Fost, relació de béns apropiats, 1937)

Any 1938

Un document del 13 d'octubre de 1938 diu que hi havia una Escola Nacional a Can Calet i tenia 67 alumnes. El mestre d'aquesta escola de

Can Calet es deia Joan Figuera. Els altres mestres de Sant Fost en aquella data eren Lluís Llorens (60 alumnes), Rafael Puig (60 alumnes) i Àngela Baró Tomàs (70 alumnes). Total cens escolar: 268 nens i nenes de 4 a 14 anys (caldria esbrinar on eren les escoles on exercien aquests mestres; sembla clar que el mestre Lluís Llorens i la mestra Àngela Baró impartien la seva docència a les escoles situades als baixos de l'Ajuntament). Ignorem l'emplaçament exacte de l'escola de Can Calet, tot i que podien ser les torres a dalt esmentades.

(AMSF, correspondència de 1938, caixa 95)

Any 1953

Document del 26 de setembre de 1953 on es diu que l'Ajuntament sol·licita desdoblar l'Escola Mixta de Can Calet en unitària de nenes i convertir l'actual mixta, servida per una mestra, en escola unitària de nenes. (AMSF, expedient 125.03)

Any 1955

L'alcalde Joan Suñol demana en data 9 de febrer de 1955 al Ministerio de Educación Nacional "el desdoblamiento de la Escuela Mixta existente en la calle de Barcelona de la barriada conocida por Can Calet, debido al exceso de matrícula y a que dista 1 Km de las Escuelas situadas en la Plaza de España,. A V.E. suplica se convierta la actual (Escuela) Mixta en Unitaria de Niñas y se cree otra Unitaria para niños"

L'onze d'octubre de 1955 el mestre Joaquim Abril, en tant que secretari de la Junta Municipal de Educació Primària, signa un escrit informant que és necessària "la creación de una Escuela Unitaria de Niños en la barriada de Can Calet por exceso de matrícula, pues la actual Escuela Mixta es de 70 alumnos con tendencia a aumentar debido al ritmo de construcción que se nota en dicha barriada, así como por haberse prin-

cipiado a habitar el bloque de casas que la empresa Mas Bagá de Mollet construyó". (AMSF, expedient 125.03)

El 23 de novembre de 1955 l'alcalde Joan Suñol sol·licita autorització per escrit a Doña Angela Puig Casamitjana, "propietaria del local dedicado a Escuelas en Can Calet para la construcción de un tabique para convertir o separar la actual en dos dependencias, una para niños y otra para niñas. San Fausto, 23 de noviembre de 1955". (AMSF, expedient 125.03)

D'aquest document es dedueix: primer, que a finals de 1955 o primers de 1956, el local del carrer Barcelona on hi havia l'escola Mixta, fou separat en dos amb la construcció d'un envà, i segon, se suposa que el Ministeri deuria haver aprovat l'arribada d'un segon mestre, per tal que un s'ocupés de les nenes i altre dels nens.

Any 1960

El 22 de novembre de 1960 la companyia mercantil S.A. Metalúrgica SAM que utilitzava el nom comercial Mas Bagà, representada pel Sr. Ramon Mas-Bagà Cros, va fer donació gratuïta a l'Ajuntament de Sant Fost, representat per l'alcalde, Sr. Joan Suñol, d'una finca de 1.086 m² que afrontava al Nord amb el carrer Rosario, amb la "condición de que lo destine a construcción de Escuelas para facilitar la asistencia al colegio de los hijos de sus productores". Aquesta donació es va escripturar a la notaria Porcioles de Barcelona. (AMSF, títols de propietat de la Corporació)

Any 1961

Sessió extraordinària del 21 d'octubre de 1961

"Se dio cuenta de un comunicado de la Delegación de Educación dando cuenta de que en el Presupuesto de Gastos de la Junta Provincial para el Plan Año 1961 se han aprobado las obras de construcción de

dos escuelas que por el sistema de aportación han de realizarse en esta localidad, barriada de Can Calet, por importe de 259.419,70 pta.. Se hace entrega a Joaquín Abril, maestro más antiguo de la localidad, del solar de este municipio con destino a la construcción de un grupo Escolar compuesto de dos aulas y dos viviendas para los maestros, sito en la barriada de Can Calet, con frente a la calle del Rosario, sin número, de una superficie total de 1248 m2…". (AMSF, *Llibre d'actes dels plens de 1961 a 1964*)

Any 1963

El ple municipal del 4 de maig de 1963 aprova el pagament a Eusebia Xicola (o Viola) de 120 pta. "por retribución servicio de limpieza escuelas barriada de Can Calet". (foli 69)

El ple de l'1 de juny de 1963 aprova el pagament de "los trabajos de limpieza escuelas barriada Can Calet a María Martín Garrido". (foli 72 v)

El ple del 6 de juliol de 1963 aprova el pagament a Eusebia Viola Linares de 240 pta. "Por limpieza escuelas barriada Can Calet". (foli 77 v)

El ple municipal del 6 de juliol de 1963 aprova el pagament del lloguer dels locals de les escoles de Can Calet (1r semestre de l'any). El lloguer es pagava a Herederos de Angela Puig Casamitjana (600 pessetes pel semestre). Es tractava dels locals situats al carrer de Barcelona, on ara hi ha la Drogueria Montserrat i el Bar de cal Pedro.

El ple del 14 de desembre de 1963 aprova el pagament del lloguer "pago alquiler Escuelas Can Calet a Herederos de Angela Puig Casamitjana, 600 ptas, 2º semestre 1963". (foli 90)

(AMSF, *Llibre d'actes dels plens de 1961 a 1964*)

Any 1964

Ple del 7 de març de 1964:

"Se acuerda hacer entrega a D. Joaquín Abril Casellas, maestro nacional más antiguo de la localidad, del solar propiedad de este muni-

cipio con destino a la construcción de un grupo escolar de dos escuelas y dos viviendas para maestros, estando construidas las dos aulas pero no las dos viviendas, que fue ofrecido en su día a la Junta Provincial de Construcciones Escolares, sito en la barriada de Can Calet, con frente a la calle del Rosario, sin número, de una superficie total de 1248 m2 y una longitud de 26 m, confrontando con calle Santa Teresa, siendo los propietarios colindantes al Norte con propiedad de S.A. Metalúrgica y al Este con propiedad de S.A. Metalúrgica, y calle Santa Teresa y al Oeste con finca que procede de la misma Sociedad…".

(AMSF, *Llibre d'actes dels plens de 1964 a 1966*)

Any 1965

Ple del 6 de març de 1965 (foli 34)

"Quedan enterados con satisfacción de un oficio del Jefe de la Sección de Primera Enseñanza Primaria de Madrid de fecha 15 de febrero último, comunicando que por disposición del Director General de Enseñanza Primaria se ha concedido como máxima aportación del Estado a las Escuelas de la barriada de Can Calet de esta población el mobiliario siguiente: 26 pupitres bipersonales y una mesa de profesor para la unidad escolar de niñas y 8 pupitres, una mesa de profesor y un armario para la unidad escolar de niños". (AMSF, *Llibre d'actes dels plens de 1964 a 1966*)

Any 1975

Les escoles de Mas Bagà tanquen les seves portes en ser traslladats els alumnes de la barriada al nou col·legi Joaquim Abril, inaugurat el setembre d'aquest mateix any. Pel que es dedueix dels documents municipals abans citats, l'escola de Mas Bagà deuria començar a funcionar a primers de 1964, tot i que és una dada que caldria comprovar estudiant més documentació i testimonis. També seria vers 1964 quan l'escola del carrer Barcelona, a la carretera, seria tancada.

Altres dades d'interès

Drogueria de Cal Serrano (Drogueria Montserrat)

L'actual drogueria Montserrat, situada al carrer Barcelona número 72, està situada al mateix local on fins al 1963-64 hi havia l'escola de nens de Can Calet. Al local del costat, el bar de Cal Pedro, hi havia l'escola de nenes. Fins al 1955 els dos locals estaven units perquè eren escola mixta (de nens i nenes a la vegada).

Aquesta drogueria fou oberta el 1966 per Josep Serrano Moreno, pintor del barri de Can Calet, parent del famós escultor aragonès Pablo Serrano. Josep Serrano era un pintor que tenia molta anomenada en aquesta part del Vallès i va arribar a pintar l'interior de la nova església parroquial de Sant Fost. Avui aquest establiment el regenta la seva filla, Monterrat Serrano juntament amb el seu marit Juan José Santolaya. Es tracta d'una de les drogueries en actiu més antigues de la comarca i conserva encara aquell estil de les petites botigues de poble, amb un tracte afable i carinyós amb els clients.

(Agraïm la col·laboració de Montserrat Serrano i Juan José Santolaya per proporcionar-nos aquesta informació)

Juan José Santolaya a la drogueria Montserrat, al mateix local on hi havia l'escola de nens de la barriada de Can Calet (Foto: X. Pérez)

Col·legi Nacional Jeroni Buxó

Aquest col·legi es trobava al mateix recinte de l'actual Col·legi Joaquim Abril, tocant al carrer dels Col·legis i al Pavelló-1. Devia el seu nom al fet que fou construït en un terreny facilitat pel propietari de Can Ribalta, el Sr. Buxó. Segons dades proporcionades pel Departament d'Educació de la Generalitat, el CNM Gerónimo Buxó (Colegio Nacional Mixto) va ser donat d'alta com a centre d'ensenyament públic el 1 de setembre de 1969 (BOE del 4 d'abril de 1970). L'edifici del CNM Jeroni Buxó ha estat enderrocat l'estiu d'aquest any, el 2007, ja que les seves aules ja no eren necessàries en entrar en funcionament l'ampliació del CEIP Joaquim Abril.